Štev. 14. V Ljubljani, 7. aprila 1923. Leto III.

Poštnina pavšalirana.

Uredništvo in upravništvo lista je v Ljubljani Breg št. 12. Telefon 119.

AVTONOMIST

Glasilo „Združenja slovenskih avtonomistov“.

Izhaja vsako soboto.

Celoletna naročnina 50 — D
mesečna 4·— „
Inozemstvo celoletno 100 D.
Posamezne številke se računijo po 1 Din
Inserati se računajo: pol str. 350 D, manjši sorazmerno. — Pri malih oglasih beseda 5 p.

Kaj hočemo? *Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega slovenskega ljudstva!*

Za zvezno državo.

Danes govore številke. Ta govor številk je tako jasen in tako razumljiv, da ni mogoče nobeno krivo razumevanje tega govora več in je vsako napačno tolmačenje tega govora izključeno.

Omenili smo že takoj po volitvah in tudi že pred volitvami, da ljudstvo ne bo glasovalo 18. marca za posamezne osebe, tudi ne samo za stranke, ampak v prvi vrsti se bo odločilo za svoje politične ideje. Slovensko ljudstvo si je postavilo za svojo politično idejo **svojo osamosvojitev,** kateri je dalo izraza v zahtevi po „zakonodajni avtonomiji“. Za to idejo je naše ljudstvo oddalo 18. marca svoje glasove in ker je ta platforma bilo obenem volilno geslo najmočnejše slovenske politične organizacije (SLS), je zmagala na celi črti Slovenska ljudska stranka v znamenju zahteve po slovenski avtonomiji.

Kar se je zgodilo v Sloveniji, se je zgodilo tudi na Hrvatskem. Nad pol milijona glasov so Hrvatje oddali za stranko, v kateri vidijo oni najboljše jamstvo za uresničenje svoje zahteve po osamosvojitvi Hrvatske. Tej svoji zahtevi so dali Hrvatje izraza z besedami: **„hrvatska republika in federacija“** (zvezna država) Na tisoče in tisoče glasov je bilo oddanih za Radića, čeprav ga vsi tisoči volilcev nikdar niti videli niso. Ali je treba lepšega dokaza, da tudi Hrvatje niso glasovali ne za osebe, ampak **za uresničenje svoje hrvatske politične ideje?**

Ista slika v Bosni. Izid volitev v Bosni je za belgrajsko politiko naravnost uničujoč, kajti zadnje volitve so pokazale, da Bosna ni „srbska“, kar so v Belgradu vedno trdili, **ampak da moramo računati v Bosni s hrvatsko-muslimansko večino,** ki se je jasno in določno izrekla proti belgrajskemu centralizmu s tem, da so Hrvatje glasovali večinoma za Radića, muslimani pa za avtonomističen program svojega voditelja dr. Mehmeda Spaha.

Značilen je izid volitev v Sremu. Srem ima srbsko večino prebivalstva, zmagal je pa pri volitvah Radič nad Pašičem! V srbskem volilnem okrožju! Ta izid govori cele knjige! In ni dvoma, da bi bil Radić tudi med Srbi v Vojvodini dobil lepo število glasov, če bi bil tudi tam postavil svojo „skrinjico“.

Iz tega kratkega pregleda vidimo jasno, **da so za centralistično ureditev države samo Srbi z one strani Donave in Save, ves „prečanski“ svet pa je proticentralističen.**

Zadnje volitve so dalje temeljito pomedle z zgodovinsko lažjo, da živi v naši državi samo en „edinstven“ narod. Volitve so pokazale s številkami, da žive na severu naše države Slovenci, ki hočejo svoje pravice, da žive v sredini države Hrvatje in prečanski Srbi, ki hočejo tudi svoje pravice, in da žive v Bosni in Macedoniji muslimani, ki hočejo tudi svoje pravice. Vsak izmed teh delov je dobil tam, **kjer je doma,** za **sebe** ogromno večino glasov, tako da danes noben pameten politik ne more pri nas več govoriti o eni „edinstveni“ državi in o nekem „edinstvenem narodu“, ker vsak vidi, da žive v naši državi Slovenci, Hrvati, Srbi, muslimani in Macedonci, od katerih zahteva vsak za sebe to, kar smatra za svoje. **Vsi pa so voljni in pripravljeni živeti skupaj v skupni državi in tudi tej dati to, kar je skupnega.**

To so gola in suha dejstva, kakor jih govore neizprosne številke. Iz teh dejstev pa je treba izvajati potrebne posledice.

Ko so „vodilni možje“ l. 1918. polagali temelje za našo državo, so v svojem tedanjem nacionalnem navdušenju vsi skupaj živeli pod vtisom že pred vojno nastalega in med vojno do skrajnosti dotiranega političnega gesla, „da smo Jugoslovani en narod“. Dosledno temu nauku so začeli takoj vse „ujedinjevati“. „Ujedinili“ so vojaštvo, „ujedinili“ so sodstvo, „ujedinili“ so predvsem notranjo upravo. Krono ujedinjevanju pa so postavili s centralistično vidovdansko ustavo. Gospodom, ki so krmarili državno ladjo do najnovejšega časa, moramo kljub vsem njihovim [illegible] kam priznati eno, da so bili namreč dosledni. Toda ta doslednost je zlasti Slovence in Hrvate presneto mnogo veljala...

Že **državna uprava sama** je v prvih letih našega skupnega državnega življenja pokazala, da je centralizem v naši državi pogrešen in nemogoč. Srbi iz Srbije so pač dobri vojaki in „junaki“, toda upravniki niso! Če bi bili vodilni srbijanski možje tudi dobri upravniki, bi se dal centralizem pri nas morda izpeljati, kajti če bi ljudje ne bili slabe uprave preveč čutili, bi ne bil proti njej nastal tako silovit odpor. Upravna nesposobnost in nezmožnost Belgrada je bila vsled tega največji in najmočnejši neposredni povod za avtonomistične zahteve. Pravi vzrok našega gibanja pa leži, kakor smo pravkar omenili, v napačni predpostavki o „edinstvenem narodu“, **in zadnje volitve so temeljito obračunale z „vzrokom“ in s „povodom“.** V tem dejstvu leži največji pomen zadnjih volitev **in zadnji volilni rezultati so vrgli ob tla vse, kar se je zadnja štiri leta pri nas gradilo!**

Zato moramo kar nazaj na leto 1918. in začeti moramo graditi in urejati svojo državo na podlagah, **ki so tukaj,** ne pa na podlagah, ki jih goreči nacionalisti sicer žele in ki bi bile tudi prav lepe, samo če bi bile resnične. Preko danih dejstev ne more nihče. Kdor pa hoče preko njih, bo končal, kakor je končala Avstrija.

Dejansko stanje, kakor ga kažejo številke zadnjih volitev, odločno odklanja centralizem **in kar vpije po zvezni državi ali po federaciji.** Prej ne bo reda in napredka v državi. **Slovenci morajo dobiti to, kar je njihovo, drugi pa tudi.** V vsaki **zvezni državi** pa mora priti do veljave kar najbolj obsežna **samouprava.**

Gosposka politika brez naroda in proti narodu.

(Govor Štefana Radiča na usodni seji „Narodnega Veča“ v Zagrebu, dne 24. novembra 1918. leta.)

Uvod.

Po prevratu so nastale pri nas razne „narodne vlade“, katerih najvišja inštanca je bilo „Narodno Veče“ v Zagrebu. Že meseca novembra leta 1918. je „dalmatinska vlada“ predlagala, da se od avstro-ogrske monarhije odstopivše dežele nemudoma zedinijo s kraljevino Srbijo v eno državo. Tedanja „narodna vlada“ v Ljubljani je temu predlogu pritrdila, istotako Bosanci in Vojvodinci. Podpredsednik „Narodnega Veča“, Svetozar Pribičević, je nato sklical le ožji odbor istega v Zagreb, kjer se je predlagalo, naj odide posebna delegacija takoj v Belgrad in tam izvrši ujedinjenje. Na tej seji je govoril tudi Štefan Radič govor, ki ga spodaj prinašamo.

Po zadnjih volitvah je postal Radič nekako vodilna oseba v boju za federacijo in republiko. Za Slovence bo tembolj interesantno spoznati kaj ta mož hoče, ker je bil izvoljen tudi na Štajerskem, toraj tudi od Slovencev. Naše dnevno časopisje je doslej o Radiču pisalo zelo površno, največ ga je le psovalo. Odločili smo se natisniti njegov govor z dne 24. novembra 1918. zato, ker se je s tem dnevom pričel pravzaprav boj, ki še danes traja, in pa, ker so v tem govoru izražene vodilne misli njegove politike.

Govor je bl na večih mestih zaplenjen, mi prinašamo torej samo to, kar je cenzura pustila objaviti in natisniti.

LISTEK.

SODBA.

Poljsko napisal Vl. St. Reymont.
Poslovenil J. Glonar.

(Nadaljevanje.)

— Pokončajmo jih! Kaznujmo te pasje duše! Na sodbo ž njimi, na sodbo...

— Pojdimo hitreje, da nam ne uidejo — je zaklical Jernej.

— S takih ljudi bi se morali jermeni rezati!

— Ali pa jih kakor stekle pse s koli pobiti — so klicali in se gnetili med vrati.

Mlinar je upihnil luč in odšel ž njimi.

Komaj so bili iz hiše, je pohitela Jadviga za steno, sklonjena in gledala prestrašeno, kaj jih žene ven in čemu?

Ker noč je bila v resnici suščeva, mrzla, vetrovna in mokra. Oblaki so se kakor čarovnice vlekli po nebu, dež in sneg sta se sipala v obličje, da je ljudem kar sapo jemalo, veter je šumel po sadonosnikih in se zaganjal od vseh strani, z mokrih njiv, kjer so se videle črne brazde in zasneženi, beli ogoni, je vlekel vlažen mraz, ki je šel možem skozi kosti do mozga, kmetje pa niso marali za grdo vreme, ampak so šli naglo in trdno, da jim je blato škropilo izpod nog. Šli so ob straneh, skrivaj, ob nizkih kočah, ki so čevele ob cesti kakor utrujeni berači, le posnežene strehe so se kakor bele čepice videle izza razmajanih dreves.

Jernej je šel spredaj in tiho dajal povelja; zdaj pa zdaj se je kdo na njegovo povelje odaljil od trume, hitel k kočam, potrkal na okno in zaklical:

— Pojdi! Čas je!

Nato so vedno takoj ugasnile luči, zaškripale so duri in črne sence so se priplazile od koč, se opirale ob palice in se pridružile tiho večji trumi.

Šli so vedno bolj na gosto in oprezno ter se skrbno ogledovali na vse strani.

Naenkrat se je Jernej boječe ozrl, ker je popolnoma dobro čul mlaskanje blata, kakor bi kdo tekel za njimi; zdelo ser mu je, da se plazi ob plotu neka senca, a ko so postali, je vse utihnilo in izginilo, le veter je šumel in po šumah so besno tulili psi.

Šli so še počasneje in marsikateri se je že boječe prekrižal, marsikdo je zavzdihnil in marsikomu je preletel mraz po kosteh, a vendar ni nihče izpregovoril besedice, nihče se ni potegnil, ampak šli so naprej, kakor nevzdržen, grozen oblak, ki se počasi vleče in tiho narašča, dokler ne trešči iz njega blisk ali pade toča.

Ko so šli mimo krčme, žarko razsvetljene, je ta in oni potegnil vsem znani, ljubi duh in hotel vstopiti, »da bi se malo ogrel«, a Jernej ni pustil nikogar, ampak zbral vse sredi ceste, ker je blizu stala žandarjeva hišica. Že od daleč so se videle njene bele stene in skozi jarko razsvetljena okna se je čula vesela, poskočna godba na harmoniko.

Ustavili so se pred njo, pridržali sapo in Jernej jim je rekel:

— Pazite dobro in ko se zasliši zvon, pa vdrite v trumi v hišo; zgrabite ga in ga takoj zvežite. Samo glejte da vam ne uide, ker bi nam naredil mnogo neprilike... In bodite tihi, da se ne splaši...

Nekaj kmetov je molče izginilo v temi.

Gruča pa je šla naprej na veliki prostor ob koncu vasi, kjer se je videlo samo par luči in kjer se je belelo zidovje cerkvice sredi gostega drevja, ki ga je majal veter.

Hiša Gajdov je stala pri cerkvi, samo malo od ceste in skrita v gostem drevju, tako da so se videla skozi drevje razsvetljena okna kakor žarke volčje oči. Možje so se obrnili naravnost proti njej; ker pa je bilo mestoma blato do kolen, ker so bile kaluže velike kakor kaki ribniki in ker so jih ovirale kepe zmrzlega snega, so šli drug za drugim, se ogibali oviram in šli po ovinkih in zelo počasi, kakor nalašč. Vendar so za čas, kar bi kdo zmolil »Češčeno Marijo«, stali pred plotom. Jernej je ukazal, naj bodo tihi, sam pa se je po strani plazil k oknu in pogledal v hišo.

V beli, ali veliki hiši, v kateri je viselo mnogo svetih podob, je gorela svetiljka, obešena na strop, pod njo je pri mizi sedelo nekaj ljudi, ki so večerjali in se tiho razgovarjali. V peči je gorel velik ogenj, ki je žarel do pol izbe v rdeči luči in neko dekle je hodilo po izbi semtertje in nosilo na rokah jokajoče dete.

— So doma, so! — je zašepetal Jernej, ko se je vrnil k gruči; tresel se je ves in težko sopel, komaj jim je mogel ukazati, naj gre polovica ljudi in obkoli hišo od dvorišča in od strani proti polju.

(Dalje sledi.)

Radičev govor:

Gospoda! — Kakor vidite ni tu niti poslušalcev na galeriji niti stenografa niti zapisnikarja. Jasno je torej, da nočem govoriti zaradi zunanjega efekta, kakor bi sicer kdo mogel misliti. Takoj moram tudi reči, da nimam upanja, da bi vas odvrnil od tega predloga in nagovoril, da sprejmete moj predlog. Jaz se v tem popolnoma zlagam s prijateljem Hrvojem, ki je izjavil, da v naprej ve, da vam bo razlagal zaman. Govorim torej zato, da izvršim svojo dolžnost in da se poslužim svoje pravice in pa zato, da potrkam na vašo vest, da pozneje ne boste imeli izgovora, da Vam nihče ni pokazal brezdna, v katerega hočete vreči ves naš narod, posebno pa narod hrvaški.

Gospoda!

Tu se je vrstilo precejšnje število govornikov. In glej, vsi so govorili — izvzemši prijatelja Hrvoja — kakor da tu nismo v dvorani hrvaškega državnega sabora, kakor da tu ni ono hrvaško branišče, a jaz rečem tudi svetišče, iz katerega se je tekom stoletij tolikrat čula pomembna in modra beseda v obrambo prava in pravice za boljšo bodočnost hrvaškega naroda in vseh narodov slovanskih. Pa ne samo, da se noben govornik niti malo ni spomnil ne Hrvaške in ne Hrvatov, temveč so vsi govorniki tekmovali v tem, da Hrvaško izbrišejo in porušijo, da nas Hrvate najprej pritisnejo, a pozneje pogazijo. Ali največja pogreška in neoprostljiv greh je v tem, ker se vidi, da se vsi ti govorniki niso v vojni ničesar naučili, ker kakor da ne vidijo naroda, kakor da ne vedo zanj, pa govore ravno nasprotno od onega, kar naš narod hoče in potrebuje.

Gospoda!

Vam vsem so usta polna besedi: „Narodno edinstvo" — „ena edinstvena država", „eno kraljestvo pod dinastijo Karadžorđeviča".

(10 vrst je bilo zaplenjenih.)

Kar tiče jezikovnega narodnega edinstva, smo vsi Sloveni po jeziku pravzaprav en narod. Vprašajte stotisoče naših vojakov in ujetnikov, ki so prehodili Galicijo, Ukrajino, Poljsko, Rusijo, Dobrudžo, Slovaško in Srbijo. Vsi vam bodo povedali, da v vseh teh deželah živi ali bolje trpi en edin narod slovanski. **Toda vi nočete o Slovanstvu niti čuti, pa niti o popolnem Jugoslovanstvu.** Vi ste sedaj navdušeni za svoj čudni rebus (uganko) SHS, ki ničesar ne pové ne našemu srcu, ne našemu umu, pa se tedaj čudite, ker so Lahi to vašo uganko nazvali komedijo. Kaj je v zgodovini kakšen primer, da se narodno ime piše s kraticami? Okrajšati se more ime poedinega poklica, poedine službe, poedine stranke in organizacije, pa tudi poedine **države,** toda ime naroda se nikdar ne okrajšuje, kakor se ne more okrajšati ime poedine osebe, torej tem manj celega poedinega naroda, in to na takšen neiskren način. SHS je pomenilo najprej Slovenci, Hrvati in Srbi, a danes pomeni to Srbi, Hrvati in Slovenci. In kaj bo ta kratica pomenila jutri?

Gospoda!

Vse to vaše delo v „Narodnem veču" ni niti prav čisto nič demokratično niti ustavno, ni pravično, pa niti je pametno. Vi niste nikakšni demokratje, zato ker ni malo ne marate za vse, kar je ta strašna vojna napravila iz našega naroda, zlasti pa iz našega vaščana. Vi se najmanje ne ozirate na to, da je ves naš narod, a zlasti vaški narod hrvaški, iz vse duše zamrzil militarizem, tako da se to ne da niti povedati niti opisati. Vi tako malo marate za to narodovo mišljenje in prepričanje, da govorite in pišete, da narod iz bojazljivosti in strahu ne gre v vojsko. Vi ne verujete, da je naš vaščan pred vojno spal, da ga je šele vojna nemilo prebudila in napravila za človeka. Vi ne uvidevate, kakšna pomembnost in modrost je v tem, ako stotisoč in več Hrvatov — kmetov eden za drugim zapušča fronto in se na njo noče več vrniti, temveč odhajajo eni med „zeleni kader", a drugi uporabljajo vsa sredstva, denar, prijateljstvo in goljufijo, samo da ne bi več nosili svojih glav na trg za tujo gosposko zapoved.

(Zaplenjenih 6 vrst.)

Nas vaščan je toliko dozorel, da povsod ve, da je domovina v pravici, v svobodi, v blagostanju in v prosveti.

(Zaplenjenih 5 vrst.)

Veste zakaj? Zato ker vsak in najzadnji naš človek uvideva ono, kar Vam je dopoldne tako enostavno, toda nepobitno dokazal prijatelj Hrvoj, rekoč: Ali ima Italija za seboj celo antanto — tedaj si mi sami ne moremo pomagati; ali pa Italija dela na svojo roko — tedaj bomo mi uspeli na temelju svoje pravice.

(Zaplenjenih 3 vrste in pol.)

In vi to sami dobro veste, gospoda; veste, da ne Italija in ne antanta ne bodo delale po volji belgrajske vlade. (Zaplenjeno.)

Vi prav dobro veste, da tam, ker ne velja pravo celega naroda, da more še manj pomagati upliv ene vlade ali celo ene osebe. In čeprav to veste, vi vedoma in hotoma govorite neresnico, da bo naš narod propadal ali pa bo vsaj silno trpel.

(Zaplenjeni 2 vrsti in pol.)

Vi torej naš narod plašite kot majhno deco in mislite, in mislite, da boste tako pridobili narod za svojo politiko. **Morda pridobite Slovence,** ne vem. Morda boste pridobili za nekaj časa Srbe, dobro pa vem, da Hrvatov za to ne boste pridobili in da jih ne boste pridobili nikoli...

(Zaplenjenih 35 vrst.)

Toda vi niste v to verovali ali niste za to marali, kakor ne verujete in ne marate niti sedaj. To pa je vse od tega, ker vam je demokracija prazna beseda, ker vam niti v sanjah ne pride na misel, da bi se ravnali po smislu te besede, ki znači, da se mora v vsaki važni stvari vprašati narod, da se morajo vsi važni državni posli voditi po narodni volji in potrebi, to je, da se mora pri nas vladati po volji in potrebi kmečke večine, a nikoli po samovolji neznatne gosposke manjšine.

Gospoda!

Ker ste vi demokrati samo na jeziku, samo na zunaj, je povsem naravno, da vi ne delate niti ustavno, to je, da ne marate za nobene zakone, uredbe in običaje, temveč da delate zgolj po svoji samovolji. Današnja seja je najočitniji dokaz, kako vi ne marate za ustavnost, to je, vsaj za kakšno takšno pristojno in spodobno zunanjo formo, po kateri se tudi narod nekoliko vpraša. Eto, vi niste hoteli sklicati celega „Narodnega Veča", temveč samo ta odbor. Vi prav dobro veste, da niti „Narodno Veče" ne predstavlja naroda, ker ga narod nikoli ni izbral. Toda tu so vsaj zastopane vse stranke in skupine, a tu bi morala biti tudi javnost. Če pa bi bila tu javnost, ne bi mogla biti tu samo oligarhijska (gosposka) samovoljnost in vsiljivost.

Vprašam vas toraj, zakaj niste za ta usodepolni korak sklicali celega „Narodnega Veča"? Zato, ker veste, da delate napake in da bi se to takoj opazilo, ako bi bil posvet javen in v večjem krogu. Ali kolikšna je vaša neustavnost, ako pomislim, da greste preko našega hrvaškega sabora. O tem je že temeljito in nepobitno govoril prijatelj Hrvoj, vsled česar nočem o tem nadaljevati, opozarjam vas samo, da se ljuto varate, ako mislite, da se more tako preiti tisoč in več let hrvaške zgodovine in hrvaške preteklosti.

Vi na to zgodovino in na to državnost ne daste nič, ker smo živeli Hrvatje pod tujcem in je bila toraj narodno ta zgodovina tujčevska. Ali tu se dvakrat motite. Prvič se motite zato, ker vedoma in hotoma zamolčujete, da smo se mi Hrvatje — vsaj mi na levici — vedno borili proti temu tujcu, in da smo znali v tej borbi tudi zmagovati vsaj toliko, da tujec ni bil nikoli v Hrvaški pravi in popolni gospodar. To je eno, drugo je pa tole: Vi kot izobraženi ljudje veste, da ima zgodovina in tisočletna preteklost veliko moralno (duhovno) vrednost, brez ozira na politiko. Človeka, ki vse pozabi kar je doživel ali se pa dela, kakor bi se ničesar ne spominjal, smatramo za tepca, o njem pravimo, da se je sprl s pametjo. Hrvaški narod noče biti takšen tepec, on noče pozabiti na svojo preteklost, to tem manj, ker nima za to nikakšnega razloga. Eto, vi se radi sklicujete na naše napredne brate Čehe! Pa si preberite poslanice njihovega prvaka Masaryka — ki je inače mnogo pisal proti zgodovinskemu pravu — in videli boste, da tudi on neprestano naglaša češko državno pravo, češke državne zgodovinske meje, tisočletno češko politično in kulturno dedščino.

Gospoda, vi ste do skrajnoti neustavni z ozirom na vse ono, kar ste do včeraj govorili in pisali, vi in vaši predhodniki v vseh vaših strankah ki so danes tu zastopane.

Da spomnim najprej vas Slovence. Vi ste do neba zakričali, — sami od sebe in povsem prostovoljno — da ste ena duša z nami Hrvati in da se hočete ujediniti z nami na temelju našega hrvatskega državnega prava. V tem ste bili vsi Slovenci složni, i klerikalci (dr. Šušeršič, dr. Krek, dr. Korošec) i liberalci (dr. Iv. Tavčar, dr. Triller, Hribar) i radikalci (dr. Ravnihar), pa i socijalisti. Tako so pisali vsi vaši časniki, v tem smislu ste dali podpisovati majsko deklaracijo (30. maja 1918), in kar je glavno, svojemu narodu ste govorili, da je v tem edina njegova rešitev, in na tem temelju zajednice, na narodnem in državnem edinstvu Slovencev in Hrvatov ste prejeli zaupanje naroda in ste prišli sem.

Toda vi boste rekli: Mi ne samo, da ostajamo na tem temelju, temveč mi ga celo razširjamo na narodno in državno dinstvo Slovencev, Hrvatov in Srbov. Dobro, dobro, ali pa ste za **takšno** razširjenje prejeli tudi pooblastilo in privoljenje svojega naroda? Niste! Vi ga niste **za to niti** vprašali, vi ga **za to niti** ne nameravate vprašati, temveč enostavno trdite, da slovenski narod hoče to, kar sedaj tu predlagate.

(Zaplenjeni 2 vrsti.)

(Dalje prihodnjič.)

Amputacija.

Amputacija je tuja beseda. To besedo rabijo zdravniki za posebne vrste operacije. Če namreč komu odvzamejo roko ali nogo, pravijo, da so mu roko ali nogo „amputirali".

Danes pa rabijo ta izraz tudi politiki, zlasti srbski. Ker pri zadnjih volitvah niso dobili Srbi trdne in zanesljive parlamentarne večine, s katero bi mogli še nadalje vladati kakor so vladali doslej, in ker so z druge strani sklenili Slovenci, Hrvati in muslimani sporazum, da se bodo z združenimi močmi centralizmu upirali, so prišli nekateri gospodje v Belgradu na to, da bi bilo najbolje Hrvate in Slovence iz države SHS izločiti („odsekati") in jih prepustiti njihovi usodi, Srbija pa naj bi obstojala še zanaprej kakor „kraljevina Srbija".

V glasilu slovenskih centralistov, v „Jutru", beremo, kako si centralisti to „amputacijo" predstavljajo. Do 15. aprila naj potegne komandant IV. armijske oblasti (v Zagrebu) čete na mejo, ki je bila Srbiji določena, še predno se je zasnovala Jugoslavija. Na prvi seji narodne skupščine v Belgradu naj se povrne srbskim pokrajinam ime Srbije, stara srbska troboinica in srbski grb. Takrat naj izjavi g. Pašić: „Sedaj naj se bijejo, ako se hočejo, z Mussollinijevimi Italijani za Reko, Istro in Gorico, pa z onimi Seiplovimi Švabi, ako se hočejo. Mi te potrebe nikakor nimamo več. Mi hočemo mirno živeti z vsemi, in če treba tudi v zavezništvu." Minister vojne bi v tem slučaju lahko izjavil, da ne potrebuje velikih vojnih kreditov, in tudi rok za vojaško službovanje bi se mogel v Srbiji zmanjšati. — Ker bi se takoj po umaknitvi čet iz 4. armijske oblasti vzeli iz prometa dinarji ter Hrvatom in Slovencem pustile avstrijske krone, bi se dinar kmalu lahko popravil..."

Ko smo brali to grožnjo, nas je nehote posilil smeh. Kdor ima le nekoliko pojma o mednarodnem pravu, ta ve, da se enkrat v narodnih pogodbah določene državne meje ne dajo menjati kakor perilo v nedeljo zjutraj. Komandant IV. armije naj le potegne vojaštvo nazaj na ono mejo, ki je bila Srbiji določena pred ustanovitvijo Jugoslavije — ali mislijo v Belgradu, da bo vnanji svet tak korak kar molče odobril in molče vzel na znanje? To je prav malo verjetno! Če bi šlo samo za golo in čisto politiko, potem mogoče. Jako malo verjetno pa je, da bi vnanji svet kar na tihem vzel na znanje tudi gospodarske posledice, ki bi bile združene s takim korakom.

Država SHS ima namreč pri tujih državah mnogo skupnega dolga. Lep del tega dolga pa so nam bogati gospodje dovolili samo proti **zastavi.** Zastavljene so v prvi vrsti carine in monopol. Tu pa nastane vprašanje: Kakšne in čegave carine in kakšen in čegav monopol? Na to vprašanje se glasi odgovor: **V prvi vrsti „prečanske" carine in „prečanski" monopol, ker so bile carine in monopol bivše kraljevine Srbije že pred vojno tako obremenjene, da nanje ni posodil noben žid niti ficka več!** Zato se je Belgrajčanom svojčas tudi tako mutilo z „ujedinjenjem" carine in monopola, da so zopet imeli solidno podlago za nove dolgove!

Izposojeni denar so porabili Belgrajčani večinoma za Srbijo. Danes pa, ko denarja ni več, pravijo: Vi lahko greste! Ali mislijo ti gospodje, da bo Hrvatska in Slovenija plačevala dolgove, narejene na njihov račun, denar pa potrošen za Srbijo? Pri reševanju tega vprašanja bi imela še veliko besedo mednarodna financa in če bi padla odločilna beseda od te strani, bi se utegnilo dinarju goditi nekoliko slabo.

Naj zadostuje le ta ena točka za dokaz, da se „amputacije" ne dajo izvrševati kar tako čez noč in kakor si to predstavlja kakšen belgrajski časnikarski Moric. Zato preidimo rajše na drugo vprašanje: Kako pa to, da Belgrajčani kar naenkrat pravijo, da nas bodo „zapodili"? Zakaj tako govore?

Odgovor na to vprašanje je jako enostaven. **Belgradu gre za blagajno — to je vsa skrivnost. Zloglasna belgrajska „porodica" se nobene stvari bolj ne boji kot korenite reforme državne uprave,** in oni se boje, da ne bi Hrvatje in Slovenci take reforme izsilili. Danes nihče v naši državi ne vé „ni ko pije, ni ko plača". Vse posle, ki so v zvezi z denarjem, opravi belgrajska „porodica" lepo na tihem med seboj in pod roko. Sklepajo se vnanja posojila, od katerih dobe velikanske provizije — oddajajo se mastne dobave, pri katerih plača država silne milijone za nepotrebne stvari — afera se vrsti za afero, ena bolj umazana od druge, ampak za „porodico" so te afere silno plodonosne. Večino stroškov za vse te prigrabljene milijone pa nosita — Hrvatska in Slovenija! Zato so rekli v Belgradu: Dokler hočejo Hrvatje in Slovenci plačevati, **uporabe** denarja pa **ne** nadzirati — tako dolgo so naša „brača". Kakor hitro pa bodo hoteli imeti v državno gospodarstvo vpogled in **kontrolo,** „onda neka idu"! **Pri belgrajski politiki ne gre nikdar za nič drugega kot za denar. Oni hočejo, da se sceja ves denar iz cele države v Belgrad, gospodariti z denarjem brez vsake kontrole pa ne smejo ne Hrvati, ne Slovenci, in tudi ne Srbi, ampak samo belgrajska cincarija (porodica).**

Tega se belgrajski cincarji (mešanica iz judov, ciganov in Grkov), ki imajo danes vlado v rokah, tudi v polni meri zavedajo. Zato so par dni potem, ko so izdali parolo o „amputaciji", nekoliko presedlali in začeli pisati **proti** amputaciji! Umevno, zakaj! Če mi krava daje dnevno 16 litrov mleka, je ne bom podil iz hleva, ampak v hlev, da jo bom še nadalje molzel!

Zato se mi takih „groženj" prav nič ne bojimo. Mi vztrajamo prej ko slej na tem, da hočemo s Srbi, Hrvati, Bolgari in Macedonci skupno državo, gospodar nad dohodki te skupne države pa ne sme biti belgrajski „cincar", **ampak nad gospodarstvom z državnim denarjem hočemo strogo,**

strogo kontrolo. Če je Belgrad pošten, se taki kontroli ne bo upiral; če pa hoče **brezkontrolno** gospodarstvo, bo pa nosil posledice Belgrad in ne Hrvati in ne Slovenci.

Kako že pravijo Macedonci o srbskih uradnikih, ki tam doli oni ubogi narod gulijo, da je strah? „Neka nose! Neka nose, štogod hoću, samo neka idu!" Zakaj Belgrajčani ne groze Macedoncem z „amputacijo"? Iz isega vzroka, iz katerega so si premislili groziti s tako operacijo tudi — nam...

Dnevne vesti.

Lepe reči se nam obetajo. „Samo ena pot je še mogoča, k i s e o b e t a: S s i l o zatreti veleizdajalce in varalice ljudstva." — Tako beremo v „Jutru". Pod „veleizdajalci" itd. razume „Jutro" seveda vse one, ki nočejo za vsako ceno upogniti svojega tilnika pred Belgradom. Je tako, kakor je bilo nekdaj: Kdor se ni hotel pred letom 1918. ukloniti pred D u n a j e m, je bil t a k r a t „veleizdajalec". Kdor se pa po letu 1918. noče uklanjati B e l g r a d u, je d a n e s „veleizdajalec". Če pojde tako naprej, bo postala beseda „veleizdajalec" kmalu to, kar je postal naslov „prevratni element"...

Zanimivo. Za praznike izidejo razni časniki navadno v zelo razširjenem obsegu. Velik del prostora v takih „razširjenih" prazniških številkah pa zavzamejo o g l a s i. Tako smo videli, da je imela dunajska „Neue Freie Presse" v svoji velikonočni številki 32 velikih strani oglasov, „Neues Wiener Tagblatt pa celo 38 strani! To kaže, kako se nemški trgovci silno zavedajo važnosti oglasa — vse drugače kakor pri nas. Zato pa nemško-avstrijska trgovina kljub „slabim časom" še vedno dobro uspeva, naša pa zastaja.

Stari in novi hofrati pa avtonomija. Gospod Franc Šuklje, ki so bili pravi pravcati c. kr. hofrat že davno pred letom 1918., so za Velikonoč v „Slovencu" napisali članek, v katerem so razložili, da je treba najmanj dve tretjini slovenskih uradnikov postaviti na cesto, to je reducirati jih. Pomislite, ljudje božji — časih so bili na Kranjskem le trije hofrati: gospod Landespraesident, gospod Landesgerichtspraesident, no, in pa gospod Šuklje sami. Danes pa imamo hofratov veliko, v vsakem kotu najmanj po enega, pa še ti so večinoma „protidržavni element" — zaradi plač svojih seveda. Gospod hofrat imajo morda celo prav, da je treba uradnike in sluge reducirati, samo so pozabili na tisto mašino, ki jih — producira. Gospod hofrat dalje naštevajo, koliko let, kje in kako so se že ukvarjali z javno upravo, in pravijo, da so oni pravzaprav največji strokovnjak na tem polju seveda. Morda pa imajo gospod hofrat željo priti na Bleiweisovo cesto za reduciranta ali podomače rečeno, za „šibo božjo", kateri poklic je vsekako silno avtoritativen?! Da morejo biti gospod hofrat pri tem vzvišenem prizadevanju kar najbolj elastični, so pri tej priliki zarežali tudi na nas revčke, češ da zastopamo avtonomistično misel t a k o p r e d r z n o k a k o r n a i v n o. Mi pa nismo samo predrzni in naivni, ampak smo tudi dobri in pametni ljudje in zato gospodu hofratu tega prav nič ne zamerimo. Narobe, prav radi potrjujemo gospodu hofratu, če jim more to koristiti, da so bili vedno gosposki politik in kot takšen vedno zelo elastični ter sploh zgledna politična osebnost na dunajski samostanski porti — v korist in slavo milega nam naroda slovenskega. As.

Nova državna ureditev. Belgrajsko velesrbsko glasilo „Balkan" pravi, da namerava opozicija predlagati sledečo ureditev države: Država naj bi bila razdeljena na velike pokrajine. Take pokrajine bi bile: Slovenija Hrvatska z Dalmacijo in Sremom, Bosna s Hercegovino, Srbija, Vojvodina in Macedonija. Deželni zbori teh dežel naj bi imeli zakonodajno oblast. Dežele bi tvorile med seboj državno zvezo. Sedež skupne države naj bi ne bil le Belgrad, ampak naj bi se menjaval; enkrat v Belgradu, enkrat v Zagrebu, enkrat v Ljubljani. Vrhovna oblast v državi naj bi bil „zvezni svet", v čegar kompetenco bi spadala armada in vnanja politika. Obliko vladavine naj bi si določila vsaka zvezna dežela sama zase. — To poročamo kot kronisti.

Dobra državna uprava. V svojem listu „Radikal" od 29. marca piše g. Stojan M. Protiß o g. Pašiću pod svojim podpisom sledeče: „Da sem si mogel nabaviti novo hišno opravo, sem prodal svojo hišo, pa nisem zahteval od države nikake odškodnine, kakor so to storili neki drugi gospodje, ki so zelo bogati in vedno sede na visokih mestih, združenimi z lepimi dohodki. Oni, ki mene napadajo in moje poštenje blatijo, naj raje poizvedo, čegavi sinovi trgujejo z državo, kadar so njihovi očetje ministri in pa predsedniki vlade, česar pa ne delajo le z vednostjo svojih očetov, ampak z njihovo pomočjo in z njihovim posredovanjem. Poizvedo naj, kdo kupuje veleposestva na Kosovem polju takrat, ko jih drugi ne smejo kupovati (Pašič je nakupil v Macedoniji ogromno sveta od Turkov, op. ur.); kdo so dalje tisti ministri, ki so tako zaljubljeni v rudnike, da daje prepisovati enega za drugim na svoje ime s pomočjo državnih oblasti? Zato ni čudno, da v tej državi ni mogoče odpraviti korupcije, če uganjajo največjo korupcijo baš oni, ki bi jo morali trebiti?" — Pripominjamo, da sta Protič in Pašič bila dolgoletna politična prijatelja in da g. Protič razmere že toliko pozna, da smemo njegovim besedam verjeti. Sedaj pa se vprašajmo: Kakšen ugled in kakšno spoštovanje naj uživa v svetu **država**, kjer en ministrski predsednik drugemu predbaciva take težke obdolžitve?

Po starem receptu. Te dni naši centralistični (demokratski in radikalni) listi silno vpijejo o „državnem in narodnem edinstvu", ki je baje „silno ogroženo". To je seveda navaden švindel. Naša država ni prav nič ogrožena in bo mirno stala dalje kot država, pa naj si bo na znotraj centralistično urejena ali pa federalistično. Centralistično kričanje pa ima vse eno svoj pomen. Sedaj namreč sklepajo „vodilni možje" novo državno posojilo s Francozi, ki bo „vodilnim" in „nevodilnim" gospodom v Belgradu vrglo zopet lepe provizije. Da pa odvrnejo pozornost javnosti od te dobičkanosne kupčije, zato vpijejo o „ogroženem narodnem in državnem edinstvu". Kakor hitro pa bodo „pare" in „zarada" pod streho, bo pa tudi to vpitje prenehalo. Je tako, kot je bilo njega dni na Dunaju. Kadar so hoteli dunajski judje napraviti z dunajsko vlado kakšen masten „gšeft", na primer s podržavljenjem kakšne železnice, takrat je začela vsa dunajska šmokarija besno napadati ali Čehe ali pa klerikalce, kakor je pač bolj kazalo. Med tem pa, ko je vihral narodnostni ali kulturni boj najbolj divje, so gospodje Salamoni imeli že svoje pogodbe v žepu in ko je ljudska masa izvedela, kaj se je pravzaprav za njenim hrbtom zgodilo, so bili njeni žepi že zdavnaj prazni. — Kar dokazuje, da se po celem svetu da vladati na isti način in ovaj Pašič iz Biograda vlada z ravno istimi sredstvi kakor nekdaj grof Tisza ali pa Gautsch.

Naš denar. Naši bankovci, zlasti oni od dinarja nižje, so že tako raztrgani, umazani in razcefrani, da se mora snažen človek bati tako umazarijo prijeti v roko, da ne dobi kuge in kolere. Država, ki nekaj drži na kredit, bi tak denar že zdavnaj vzela iz prometa in ga nadomestila z novim. Pri nas pa tega ne bodo napravili in sicer iz same dobičkaželjnosti ne. Ko smo namreč imeli še krone, so bile te proti koncu tudi že tako umazane in raztrgane, da so jih ljudje metali kar proč od same jeze. Za državo je bil to seveda velik dobiček, ker proč vrženih kron ni bilo treba zamenjati. Danes računajo menda z isto okolnostjo. Kolikor bolj bo denar raztrgan, več ga bodo ljudje proč pometali od same jeze in toliko bolj bo Narodna banka na dobrem. Mi vam pa pravimo: **Hranite dinarje,** čeprav so raztrgani! Enkrat bo že prišel čas zamenjave!

Imeniten tobak kadimo v Sloveniji. Odkar so nam „ujedinili" monopol, je začela centralna monopolna uprava v Belgradu dobavljati za tobačno tovarno v Ljubljani neke vrste listja, po katerem se niti prasci ne bi marali valjati, nikar da bi ga človek kadil. Edini tobak, ki je še za prenesti je hercegovinski, samo drag je: škatlja 120 kron. Vse drugo je popolnoma za nič. Pač pa pripovedujejo ljudje, ki prihajajo iz Belgrada, da imajo tam doli prav dober tobak tudi v cenejših cigaretah. Je pač vedno ista pesem: Eden vse, drugi pa nič. Tisti pa, ki ne dobi nič, naj vse plača, tudi za onega, ki ima vse.

Praznik 1. aprila so praznovali nekateri uradniki šele 4. aprila. Ta dan so jim namreč izplačali plače namesto „prvega". Dobra uprava je čez vse!

Popravek. V zadnji številki našega lista se je v članku „Prezidentstvo in deželna samouprava„ poleg nekaterih drugih vrinil tudi sledeči tiskovni pogrešek. „Narodno veče v Zagrebu, odnosno njega predsedstvo pa narodna vlada v Ljubljani nista imeli zakonodajno in izvršilno oblast", — dočim bi se morala glasiti: „...sta imeli zakonodajno in izvršilno oblast", kakor je to pričakovati že iz slovniške sestave stavka. V dokaz te trditve je zadosti, navesti n. pr. naredbo št. 39 z dne 6. novembra 1918, s katero so bile izpremenjene nekatere določbe zakona z dne 9. aprila 1910 d. z. št. 73 h kazenskemu zakonu ('lex Ofner") in naredbo št. 111 z dne 4. novembra 1918, ki naravnost imenuje Narodno veče v Zagrebu „predstavitelja narodne volje celokupnega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov".

Listnica upravništva. A. M., Vače. — Za inozemstvo do konca leta Din 76, imate plačano do konca maja.

Čevlji z znamko „Peko" domačih tovaren Peter Kozina & Ko. so priznano najboljši in najcenejši. — Dobite jih povsod. Glavna zaloga: Ljubljana, Breg štev. 20, na drobno Aleksandrova ce-

TRBOVELJSKI PREMOG IN DRVA
ima stalno v zalogi vsako množino.
Družba Ilirija, Ljubljana, Kralja Petra trg 8.
Telefon 220.

Gospodarstvo.

Kakšne davke nam nakladajo in kako.

Pri nas je draginja. Kmečki in delavski ljudje se pritožujejo, da jih draginja duši. Delavec kupuje svoje dnevne živilske potrebščine pri poljedelcu ali pa pri prekupcu in vidi, da gredo cene skoro dnevno navzgor. Poljedelec zopet tarna, da so cene prenizke, ker vedno težje živi od svojega težkega dela. Zakaj vse kar mora on kupiti, to je zlasti usnje, oblačila, orodje, živina, je istotako dnevno dražje. Delavec pravi: Naj se prepove izvoz živil iz države, potem bo živil dovolj in ker jih bo dovolj, bodo tudi cenejše. Poljedelec zopet zahteva, da se živila smejo prosto izvažati, da bo mogel doseči višje cene ter si bo tako lažje opomogel v svojem gospodarstvu.

Tožbe obeh so opravičene. Toda ne kmet ne delavec ne pomislita da leži vzrok draginje predvsem v tehle dveh rečeh:

1. V nizki mednarodni vrednosti našega državnega denarja, **to je v valuti** in

2. V napačni **državni davčni politiki.**

O **valuti** smo že veliko pisali in kakor so skušnje dnevnega življenja pokazale, tudi pravilno pisali. O davčni politiki naše države pa hočemo spregovoriti danes eno dve besedi.

Ta davčna politika je predvsem protisocialna. Smer te politike je ista, kakor jo je imela kraljevina Srbija pred vojno: vsa državna bremena so bila natovorjena **na konsumenta in na produktivno delo.** Velika gospoda z ogromnimi premoženji pa je bila »Freiherr«, to je, ni plačevala državi na davkih skoro nič. Tako je še dandanes! Kar tja v en dan, hočemo to našo trditev podkrepiti z **uradnimi številkami.**

Te dni je vlada razglasila, koliko je imela naša država od 1. avgusta 1922 pa do 31. decembra 1922 dohodkov in koliko izdatkov. Skupni dohodki države v teh petih mesecih so znašali Din 2.770,698.109.66. — Država pa je računala, da bodo v teh petih mesecih njeni dohodki višji za dinarjev 118,863.083.69. Teh 118 milijonov dinarjev je država izgubila, ker je bil izvoz nekaj časa omejen in so bili seve dohodki carine vsled tega manjši. Ti državni dohodki v skupnem znesku 2771 milijonov dinarjev se sestavljajo pa takole: 721 milijonov so prinesli **državni monopoli** to je tobak, sol, cigaretni papirčki, vžigalice itd. — 376 milijonov je v kratkem času prinesla **carina,** pa če prav je bil istočasno uvoz **in** izvoz silno omejen; če bi tega ne bilo, bi bilo carinskih dohodkov za mnogo milijonov več. — 212 milijonov je nesla takozvana **trošarina,** to je davek, ki ga pobira država od vseh mogočih predmetov, tako n. pr. od kave, riža, žajfe itd. in ki ga naloži trgovcu, ki te reči prodaja. — 198 milijonov so nesle **takse,** to so kolki za razne listine, znamke itd. Vsi ti državni davki so takozvani **neposredni** in jih plača največ revno ljudstvo. Naj kupi delavec ali kmet karkoli, n. pr. usnje, obleko, orodje, kavo, žajfo, vžigalice itd. vedno plača pri kupnini tudi že kakšen neposreden državni davek, ki ga trgovec, da krije sebe, všteje v kupno ceno. **Ti konsumentni davki znašajo natančno 54 procentov,** toraj več kot polovico vseh državnih dohodkov.

Nasprotno pa so znašali vsi direktni davki skupaj le 263 milijonov ali celih 9 in pol procentov državnih dohodkov. Vsi pa vemo, da se tudi v tem pogledu pri nas v Sloveniji pobirajo in predpisujejo **neznansko visoki davki,** tako da spričo teh visokih predpisov hira i kmet i obrtnik. Kako je torej mogoče, da ti davki izkazujejo v celi državi tako neprimerno nizko svoto? Odgovor leži na dlani. Te davke pobirajo in iztirjuje najbolj vneto pri nas v Sloveniji, na Hrvaškem že bolj malo, ker so tam tudi hrvaški uradniki na strani svojega ljudstva, prav malo v Vojvodini, nekoliko tudi v Bosni, med tem ko naši »osvoboditelji« teh davkov niti ne poznajo. Imajo sicer tudi tam o teh davkih prav lepe zakone, toda ti so ostali mrtva črka na mrtvem papirju. V Srbiji nimajo takšnega davčnega upravnega aparata, kakor pri nas in v bedni Dalmaciji, mnogokje ni niti davkarjev in davkarij. Zato lahko trdimo mirne duše, da skoro vse direktne davke v naši 12 milijonski državi plačate predvsem Slovenija in Dalmacija, to je poldrug milijon prebivalstva.

Ostali državni dohodki v omenjeni petmesečni dobi so bili še sledeči: 686 milijonov so nesle **železnice,** 163 miljonov **državna posestva** (gozdovi) in končno **poslovno prometni davek** 50 milijonov. Ta davek pretežno plačuje Slovenija in Hrvaška. Tudi to davščino nosi edino le konsument, to je kmet in delavec.

Kaj sledi iz teh številk? Iz **teh** številk sledi, da navaljuje **država** skoro vse davke na konsumenta, **ker** obstoji večina teh državnih dohodkov iz indirektnih davkov. Kmet **in** delavec plačata skoro vse. Takšen davčni sistem pa imajo le **najbolj zaostale države.** Velike in moderno ter pravično upravljane države si prizadevajo, da obdavčijo najbolj **resnične** dohodke in velika premoženja. Toda za to je potreben dober upravni aparat, ki ni korupten. Na-

ša država pa ima povečini zanikaren upravni aparat, zato pobira davke na najbolj enostaven način: pri monopolih, štempeljnih, znamkah, carini, trošarini itd. V tem pogledu smo padli za dolgo dobo nazaj.

Iz teh številk pa tudi sledi, da v naši državi nismo vsi obdavčeni. Najbolj obdavčeni smo Slovenci in Dalmatinci, ker v teh deželah funkcionira še vedno stari dobri avstrijski davčni aparat, med tem ko ga druge dežele nimajo, ker ga pod Madžari, Srbi ali Črnogorci nikoli imeli niso.

Namišljeni »osvoboditelji« so nam naprtili hude davke za »osvobojenje«, ne glede na to, da nam je bilo pri izmenjavi kron vzeto tri četrtine premoženja in še 20 procentov povrhu, katere so sicer obljubili vrniti, pa so besedo — snedli.

Tako je, pa nič drugače! — bi rekel Miha.

ZA KMETE.

Drobiž za gospodinje.

Mi smo že ponovno naglašali velik pomen **domačih vrtov** tudi za kmečko gospodinjstvo. Še danes vidimo na deželi mnogo hiš brez vrta, namesto koristnih zelišč pa rastejo okoli hiše ob zidu koprive in raznovrsten plevel, ki ga še živina ne mara popasti. To ne bi smelo biti, ampak povsod, prav povsod bi morala pridna roka napraviti magari še tako skromno gredico in na njo vsejati ali vsaditi kaj dobrega ali pa lepega — ali krompir in fižol ali pa kakšno cvetlico.

Sedaj je zadnji čas za pripravo vsaj skromnega domačega vrta. Dela ni veliko. Določiti je treba za vrt primeren solnčen prostor, ga dobro pognojiti in prekopati („štihati"). Nato odmerimo gredice in setev se takoj lahko prične.

Dobro je, če se določi **posebna gredica za prvo posetev.** Na čisto maem prostoru vseješ n. pr. solato. Ko solata doraste, jo je treba presaditi na druge grede. Ta solata pa ne traja dolgo. Kdor hoče imeti solato celo leto do jeseni, mora solato sejati vsakih 14 dni na omenjeno „semensko gredico". Kdor to napravi, bo imel vedno dovolj sadik („flanc") na razpolago in mu do zime ne bo zmanjkalo nikdar te okusne zelenjave. Kdor pa hoče imeti solato še po zimi, naj začne na „semensko gredico" sejati avgusta meseca endivijo, ki se da spraviti čez zimo v klet, kjer čaka skoraj do spomladi.

Na „semensko gredico" seješ lahko tudi druga semena v presledkih 2—3 tedne, tako da sadik nikdar ne zmanjka. Kakor hitro je pridelek z ene grede pospravljen, se greda prekoplje in takoj pridejo na njo nove sadike s „semenske grede".

Tudi s f i ž o l o m ravnamo tako. Na njivah sadimo fižol vsega naenkrat. Na vrtovih pa ga sadimo v presledkih po 2 tedna. Tako smo vedno založeni z zelenim fižolom („fižol v stročju") do pozne jeseni, ko je fižol na polju že zdavnaj zrel. Za zimo pa si pripravimo fižol v stročju tako, da kuhamo stroke dobrih 20 minut v zelo slani vodi, potem jih posušimo v senci in spravimo na suh prostor. Pozimi se tak fižol skuha brez vsakih priprav do kraja in na mizi imaš lepo zelen fižol v stročju, kakor da je ravnokar obran z vrta. Tak fižol pa ne sme imeti še predebelih zrn.

Jako cenjena zelenjava so k u m a r e. Kumare sadimo navadno bolj pozno, ker so silno občutljive za mraz. Kdor pa hoče imeti zgoden pridelek, naj vsadi kumare že sedaj v lonce („tegelne"). Primerne „lonce" se da narediti tudi iz močnega papirja. V tak lonec daj dobro z gnojem pomešane zemlje in vsadi seme. Lonec postaviš lahko na peč ali pa na drug primeren topel kraj. Seme bo prav lepo pognalo. Ko nastopi na prostem dovolj toplo vreme, vzameš rastlino z z e m l j o v r e d iz lonca in položiš vse skupaj v jamico na vrtu. **Papirnati lonec pa daš v zemljo** s papirjem vred. Ko bodo drugi kumare šele sejali, imaš na vrtu že lahko močno razvito rastlino in seveda tudi zgoden pridelek. Da pa kumar na vrtu prehitro ne zmanjka, jih nekaj lahko posadiš tudi poznej naravnost na vrt kakor navadno. Od teh bo pridelek seveda poznejši.

Vse take stvari ne stanejo takorekoč nobenega truda in oni, ki bodo te male nasvete upoštevali, bodo gotovo prišli na svoj račun.

Cene živine. Po dolgem presledku se je v Ljubljani vršil v sredo zopet živinski sejm. Cene so bile zelo visoke, zlasti za konje. Tudi cena goveje živine je zelo poskočila. To ni čudno, ker spomladi, ko se začne paša, kmetje živino neradi oddajajo od hiše. — Cene so bile sledeče: Voli prvovrstni do 64 kron kilo žive teže, drugovrstni do 56 kron, krave za klobase do 30 kron, teleta do 70 kron. Neki kmet je prodal par pitanih volov po 78 kron 50 vinarjev in dobil za vole, ki so tehtali 1425 kil, okroglo 112 tisoč kron. — Par 6 tednov starih prešičkov je veljal 4000 kron.

Žitne cene v Novem Sadu. Pšenica po 1820 kron, ječmen 1230 kron, koruza 1020 kron.

Žitne cene v Zagrebu. Pšenica 1820 kron koruza 1120 kron, rž 1600 kron, ječmen 900 kron, oves 1180 kron, moka št. 0 2800 kron.

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA SLOV. AVTONOMISTOV.
Odgovorni urednik Jože Petrič.
Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Slavenska banka d. d. podružnica Ljubljana

Zagreb preje Jugoslovanska Union-Banka **Beograd**

Bjelovar, Brod n. S., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona, Kranj, Maribor, Monoštor (Baranja), Murska Sobota Osijek, Rogaška Slatina, Sombor, Sušak, Šabac, Šibenik, Škofja Loka, Velikovec, Vršac.

Agencija: Buenos Aires (Argentina).

Afiljacije: Budapest: Balkan Bank r. t. Split, Jugosl. ind. banka Wien: Bankhaus Milan Robert Alexander.

Delniška glavnica 200,000.000 K

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje. — Vloge na vložne knjižice se obrestujejo do nadaljnega po **5%** na leto.

Antikvarijat, knjigarna

HINKO SEVAR

Ljubljana, Stari trg 34

kupuje in prodaja različne knjige v vseh jezikih po ugodnih cenah.

Popolnoma varno naložite svoj denar v

VZAJEMNI POSOJILNICI V LJUBLJANI

r. z. z o. z.

sedaj poleg nunske cerkve po leti l. 1923 v svoji lastni palači ob Miklošičevi cesti poleg hotela „Union".

Hranilne vloge se obrestujejo po **6%** brez odbitka rentnega in invalidskega davka.

Vloge v tekočem računu se obrestujejo po **5½%**.

Hranilne vloge vezane na dobo pol leta po **6½%**.

Večji vezani zneski se obrestujejo po dogovoru.

Teodor Korn, Ljubljana

Poljanska cesta št. 8

se priporoča cenj. občinstvu za izvrševanje vseh **kleparskih in vodovodnih instalacijskih del kakor tudi za pokrivanje streh.**

Vsa stavbinska in kleparska dela v priznano solidni izvršitvi. Proračun brezplačno in poštnine prosto. Popravila točno in po najnižji dnevni ceni. Ambalaža in pločevine.

Šmarnične trte

Proda se 15.000 prvovrstnih in boljše vrste belih šmarničnih trt, komad po 3 krone. Oglasi se pri Vinko Vunk, Senčak, pošta Juršinci pri Ptuju.

Vaše blagorodje!

Kdor hoče imeti dobro slikarsko delo s pristnim blagom naj se obrne na:

Fr. P. Stare

slikarski mojster v Ljubljani Florjanska ulica št. 16.

Kdor hoče zidati

novo hišo, hlev, gospodarsko poslopje, ledenico, pekarno, mlin, žago, jezove, ter izvršiti druga stavbena dela naj se obrne na podpisano podjetje, katero mu izda stavbene načrte po najnovejših vzorcih, tako da si mnogo prihrani na stavbenih stroških Načrti se izdelajo po kulantno nizkih cenah.

KOROŠEC DRAGOTIN,
stavbeni podjetnik Rečica v Paki.

Berite

ravnokar izišlo brošuro **„Jugosloveni, Slovani in Jugoslovani"**, ki je najboljši politično-kulturni spis, kar jih je bilo napisanih po vojni. Naroča se pri upravi našega lista. Cena Din 5—, s poštnino 25 para več.

Vezanega „Avtonomista"

iz leta 1921 in 1922 se proda Cena za letnik 1921 Din 75·—, cena za letnik 1922 pa Din 90·—. Dobi se v upravi.

„Nove zapiske"

letnik 1922. Nevezane se dobi istotam. Cena Din 25 —.

Kupim

vsako množino jamskega lesa za rudnike. Ponudbe z navedbo cene franko vagon naloženo na vseh štajerskih postajah. KOROŠEC DRAGOTIN, lesni trgovec, Rečica v Paki.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!

Ljudska posojilnica v Ljubljani

Miklošičeva cesta št. 6 (tik za franč. cerkvijo)

obrestuje hranilne vloge in vloge na tekočem računu od 1. januarja 1923 po

5%

brez odbitka rentnega in invalidnega davka.

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem decembra 1921 **nad 110 milijonov kron** hranilnih vlog in nad **1,100 000 kron** rezervnih zakladov. — Posojila se dovoljujejo na osebni kredit (proti menici), na hipoteke in v tekočem računu.